

Poučni in zabavni del.

Kam ž njim?

(Izza časa kolere. Spisal J. Neruda).

Ali si že bil, ljubi čitatelj, kdaj vse zgodaj na ulici? Nočem žaliti čitatelja, vem, da se vede po gosposki šegi ter mu ni treba ustajati pred deveto uro — no, pa če se je kdaj naključilo! In če je torej kdaj slučajno šel zarana po ulicah, je najbrže zapazil s svojim bistrim vidom, da so na ulicah ne le ljudje, temveč tudi razne reči, kakoršnjih ondi ne vidimo vselej. Ker pa je moj čitatelj dovtipen, gotovo je že kdaj premišljeval o teh zgodnjih ljudeh in stvareh na ulicah. Nekje pri hiši stoji star vrč. Ponekod na kraju hodnika z žico ovezan lonec. Kje drugje v sredini ulic leži otožno razbita ponva. Kako so tja prišle te stvari? Ali so šle ponoči iz nezavarovanih polic na izprehod in niso našle potem, ko se je zdanilo, poti domov? Ali so slučajno izgubile svojo kuharico, ko je šla zjutraj na trg, in čakajo zdaj ondi kakor izvrstno dresirani pes, ki osamevši, sede makar na sredo pota, ter se ozira okoli, dokler ne pride ponj njegov gospodar?

No, prav. Zdaj se govori o koleri ter o pripravah za njo — prosim cenjenega čitatelja, naj me ne moti ter naj ne vpraša, kako je kolera v zvezi z onimi razbitimi ponvami in piskri — naj mi dovoli mirno pisati, spoznalo se bo vendar na koncu, da ne govorim tako preglupo!

Torej: govori se o koleri in kaj da ima človek vse storiti, da jo prepreči.

Pred vsem: snažnost stanovanja je baje pol zdravja. Razkuževanje zraka je baje tudi pol zdravja. Zdrava govedina, teletina in svinjetina je baje zopet pol zdravja. Dobro plzenjsko pivo je baje enako pol zdravja. Summa summarum: ako se natanjko pazi na vse predpise, je baje človek ob času kolere 2½krat zdravejši nego mu je prav za prav treba. Zakaj bi torej ne izpolnil z najvestnejšo skrbjo vseh predpisov, ako se tisti 1. za moje zdravje, 2. ako spolnjevanje uradnih predpisov ob enem navdaja človeka z nepopisnim veseljem in z blaženo zavestjo, da je ubogal za blagor ljudstva vselej vnete mestne očete!

Brž ko sem tedaj prečital na najbližjem voglu dotični uradni ukaz, ustavil sem svoj izprehod, ter se vrnil domov. No — jaz menim, snažno je pri meni doma dovolj! Tla in pohištvo skrbno nadzoruje moja Anka. Knjige so sicer pod mojim nadzorstvom, a sodim, da jim ne škodi malo praha — saj inace gledajo tako bahaško, ponosno in glupo! In drugo — hm, drugega prav za prav v sobi ni več. A, nekaj še — postelj — toda kaj more biti na svetu snažnejšega nego samčeva postelj? Blazine so kakor labodi. Odeja

kakor plašč lilije. Rjuha kakor sneg. Slamnjača — slamnjača.

„Anka!“

„Česa si želite?“

„Kdaj pa sem dal zadnjič prenoviti slamo v slamnjači?“

„Tega pač ne vem, — odkar sem tukaj, ne — mora že biti gola rezanica.“

Anka je pri meni 6 let. Spominjam se nazaj, pred temi 6 leti — zaman! Kupil sem to slamnjačo, razokano ter prešito, še v letih svoje rožne mladosti.

„Anka!“

„Česar si želite?“

„Tukaj imate 75 krajcarjev — pojdite takoj k senarju po tri otepe slame — brž, pravim!“

Anka leti. Anka privleče tri otepe slame. Prime krepko slamnjačo s postelje, razpara prešive, pomeša slamo.

„Toda — kam pa deneva to staro slamo!?“

Vender je le ženska pamet bistrejša nego naša! To bi še dolgo ne bilo prišlo v moje možgane! Da, da! res, preden začneva basati v slamnjačo novo slamo, morava vender poprej izprazniti staro — in kam ž njo? Izmetati jo skozi okna, komu na glavo?

„Kam pa se navadno deva taka stara slama?“

„Tega jaz ne vem!“

„Hm“, rečem nakrat. „Tu imate desetico. Pojdite tam-le v tisto visoko hišo. Ondi imajo jamo za smeti — dajte hišniku desetico in on vam dovoli, da smete v jamo izsipati slamnjačo“. Saj možka pamet tudi ni za zavreči!

Anka je šla in se vrnila. Hišnik baje noče, da v jamo baje mečejo dekletke tudi vroč pepel in slama bi se mogla užgati. In jama bi bila baje tudi kmalu polna in kmet si zdaj ne pride po smetje, stoprav po zimi, sedaj ima baje dovolj drugih opravil doma.

„Kaj tedaj?“

„Jaz ne vem!“

„Lej, lej!“ zakličem po malo hipih. Moški možgani so včasih čudovito iznajdljevi! — „Jutri je sreda, občinski voz se pripelje po smetje! Vzemite to desetico, dajte polovico smetarju, ki zvoni, drugo polovico pa kočijažu, in ta vam bosta izpraznila slamnjačo.“

„Že prav, toda na čem izvolite danes spati? Slamnjače ne morem dati nazaj v postelj, je razparana, razmeljena slama bi prepadala skozi deščice.“

„Res — no — spal bom tedaj na tleh!“

In spal sem, kako se je pač dalo. In za rana je iznesla Anka slamnjačo v vežo pred vrata in sva čakala. Smetar je pozvonil in jaz sem se hitro izločil v okno, da sem priča naslednjemu pogajanju. Voz je pridrdral in Anka je prikobacala s slamnjačo pred hišo.

„In ko bi mi dajali celi goldinar, jaz jim tega ne vzamem na voz — jaz ne smem, imam prepovedano!“ je vpil kočijaš in je zavihtel bič nad konjema.

Anka je vlekla slamnjačo zopet nazaj.

„To pa je že preneumno!“ sem dejal.

„Da, res!“ je pritrjevala Anka.

„Torej si vender nekaj izmislite — za božjo voljo! Poprašajte po hišah, kaj delajo v enakem slučaju drugi ljudje!“

Anka je odhitela. V eni uri je bila zopet nazaj. „Pravijo, da je najbolje, ako vse spaliva v peči“.

„Lejte no — da nama kaj takega ni padlo prej v glavo! Torej pojte! In veste kaj? Pojdite poprašati po hiši, ali ne bodo kje pekli kolačev in ali si ne žele podžgati cevi v peči — razumeste?“

In Anka že zopet leti. In kmalu mi poroča, da baje ne bodo nikjer pekli kolačev ter da si nikjer ne žele podžgati cevij v peči. Ona pa da mora že zdaj iti na trg, ter da si tudi zdaj ne mara igrati s tem zažiganjem, morda šele drevi. Človek baje mora potem sedeti samo pri tem sitnem delu. No prav!

Stemnilo se je že in sem povečerjal. Anka je začela prazniti slamnjačo, napravljati slamnate metlice tor žokati v peč. Jaz sem si vsedel v sobici k pisalni mizi. Kako to iz kuhinje v dimnik lepo vleče in buči. Zadovoljno sem kadil svojo viržinko — jaz to bučanje v peči poslušam tako rad!

Nagloma je nastal pred hišo hrup. Pred hišo se je zbralo veliko ljudi, po celi hiši je žvenketal zvonec pri vratih. Skočim ter prisluškujem v veži, kaj da se godi. Iz dimnika naše hiše baje leta ogenj in iskre po sosednjih strehah.

„Za božjo voljo, Anka — nehajte s sežiganjem! Hitro s to slamnjačo nekam v sobo, in če bi kdo prišel na naju, delajte se, kakor bi na celem svetu nič ne vedeli o čem. Ali je peč bela?“

„I kaj še! Od teh par slamnatih metlic se še ne pozna, ali je kaj gorelo v peči!“

Niso prišli — Bog plačaj! Iskre so nehale letati po strehah in ljudje po ulicah so se razšli v kratkem času.

Kadil in pihal sem nevoljno proti stropu in čmeren sem se položil slednjič zopet na tla. Seveda me je naslednje jutro zopet osvežilo. Odšel sem kmalu vun na ulico, da poizvedujem. Vprašal sem redarja. Vprašal sem postreščka. Vprašal sem znane gospe. Redar je po vojaško pozdravil: „Tega jaz ne vem!“ Postrešek je privzdignil kapo: „Oprostite, tega jaz ne vem“. Gospe so mi dejale druga za drugo: „Da, s takimi rečmi je sama sitnoba!“

„Dekle, dekle“, rečem zopet doma Anki, „to bo jako težko! — Toda nič ne pomaga, tako vender ne moreva tega pustiti. Znete delati škarniclje — ne? No, jaz Vas bom naučil, pridite le!“ In delala sva škarniclje, ter devala v nje razmeljeno slamo. In ko sva jih že naredila lep kupček, sem si jih nabasal

nekoliko v žepe, šel sem zopet na izprehod, ter sem raztrosal škarniclje, kodkoli sem hodil in kod nisem videl ljudi blizu. Isti dan sem bil še šestkrat na sprehodu, prihodnji dan pa dvanajstkrat.

Tako sem to delal 4 dni in potem se je pokazalo, da sva izpraznila iz slamnjače ravno le toliko, kolikor je bilo v majhnem roglju. In jaz sem izračunal, da bi moral tako hoditi blizoma 7 mesecev na izprehod, preden bi izpraznila slamnjačo.

Ni treba omenjati, da sem že bolehal od vsega tega. Na nič drugega nisem več mislil. V glavi sem imel že zgolj slamo in pred očmi tudi. Tam-le v tem kotu sobe so stali trije otepi slame, tam-le v drugem kotu je stala moja nesrečna slamnjača, in tam-le v tretjem kotu zopet za silo pripravljena postelj — kam — kam obrniti oči?! In kadar sem se pozno na večer polagal na tla, klel sem in hudičeval, da je bilo, primojduš, že grdo. Spal nisem skoro nič, vstajal sem še pred solncem, ter zbežal takoj iz sobe vun na izprehod.

In pri enem takem zgornjem izprehodu se je pripetilo, da sem natančneje opazoval na ulicah ravno one vrče, piskre, ponve itd., katere je bistroidni čitatelj opazil seveda že v začetku tega članka. In s temi vrči, piskri, ponvami itd. je stvar takale: Vsak Pražan sme imeti kak vrč, oziroma tudi kak pisker ali ponvo — v tem ni ovire in zato ni kazni. A včasih se naključno, recimo, da se vrč stare, ubije — in zdaj prične ta komedija. Kam ž njim?! Ako ga vržeš na dvorišče, prisili te hišnik, da si ga moraš zopet lepo nazaj vzeti. Če ga vržeš na ulico, prime te policaj. Ako ga vržeš smetarju na voz, zaluča ti ga doli nazaj. Še za najboljšo napitnino ti ga ne vzame, ima strogo prepovedano. — Prav torej. Vzameš torej po noči vrč, zmuzneš na ulico, ter ga postaviš neopaženo — no kamorkoli. In drugi dan ga lepo pobere pometač iz ulice — tudi brez podmite in je konec.

Prešinila me je hudobna misel! Kaj pa, če bi potemtakem jaz in Anka prijela ponoči za slamnjačo, donesla jo tam-le za vogel in izsipala slamo!? Ta misel sicer ni nikakor lepa, temveč neredna, — zoperpostavna — a priznam: meni je ugajala! Človek, ah, tako lahko postane hudoben!

Ali vraga, mene povsod preganja nesreča. Kaj pa, če bi me iznenadil, bogsigavedi odkod, pri tem delu našel policaj, patrola? Zahteval bo, naj to slamo zopet lepo pobrem. Jaz se bom upiral, razžalim slednjič policaja in on me pobere na stražnico — na enkrat izgubim svojo dosedanjo občansko brezma-
dežnost — a to mi je končno že vsejedno — jaz —

„Gospod — gospod!“ pridrvi naenkrat Anka v sobo — že vem, kam s to slamo! Mlekarica — ki tam-le navadno stoji z vozičkom — jo baje rada jemlje, potrebuje doma stelje za živino! Jutri ji jo bova dala!“

„Ali je to gotovo?“

„Gotovo, kakor je Bog v nebesih!“

Kaj imam še povedati!? Tisto noč sem spal izvrstno. In prihodnje jutro sva nesla — jaz in Anka — slamnjačo mlekarici, seveda je Anka prej še proizvedela od mlekarice, ali to darilce zares sprejme od naju.

To je vam bil krasen trenotek! Ko je nama podajala mlekarica prazno vrečo nazaj, bil sem tako ginjen, da sem jej poljubil roko, iskreno objel njeno kobilu ter odkorakal poln hvaležnosti s solznim očesom domov.

Doma pa sva prišla z Anko svežo slamo, ter jo žokala v slamnjačo. In kadar je bila slamnjača zopet napolnjena, prijel sem Anko okoli pasu, ter začel žvižgati najbolj skočno vižo in vrtela sva se skupaj okoli slamnjače, da se je nama zavrtelo v glavi.

To je tista storija, tako kakor se je dogodila in kakor jo pripovedujem. Posrečila se mi je; sem ž njo zadovoljen, končam.

Novice.

— **Osebnosti.** Gozdni komisar v Ljubljani, gospod Viljem Putick, je imenovan višjim gozdnim komisarjem. — Deželnovladni konceptni praktikant gosp. Leon Grasselli je imenovan deželnovladnim koncipistom. — Gimnazijski ravnatelj v Spletu gosp. Ivan Kos je imenovan ravnateljem hrvatske gimnazije v Pazinu.

— **Kranjski deželni zbor.** Z naredbo celokupnega ministrstva z dne 25. junija je bilo zasedanje deželnega zbora zaključeno. Deželni zbor se letos najbrže več ne skliče.

— **Volitev v ljubljanski trgovski gremij** se je vršila dne 24. t. m. Vsled škandalozne brezbrčnosti gotovih slovanskih trgovcev je bil izvoljen predsednikom Nemec Leopold Bürger in imajo v odboru Nemci večino. Čujemo, da se vloži proti tej volitvi protest.

— **Šiška dobi ulične napise.** Občinski svet je izvolil peterico svojih članov v odsek, ki ima določiti ulicam v Spodnji Šiški imena, ter priskrbeti dotične napisne tablice. Predlog, da bi se napeljal v Šiško vodovod, je bil z večino proti 3 glasom odklonjen.

— **Vodovodi na deželi.** Tekom letošnje pomladi so pričeli graditi na deželi tri velike vodovode, med njimi tudi onega za Novo mesto. Zdaj pride na vrsto postojnski vodovod s proračunjenimi stroški 180.000 kron.

— **Kulturno poskuševališče na ljubljanskem Barju.** Na zemljiščih, koje je vzelo poljedelsko ministrstvo na ljubljanskem Barju v Črni vasi in pa v tomišelski občini v najem, uspevajo tudi letos ondi zasajeni poljski sadeži dobro; s tem kultiviranjem je poljedelsko ministrstvo v enem oziru barjanskim kmetovalcem lahko v spodbudo, da se trud in delo na odotnih zemljiščih izplača, če se dado — seveda tudi drugi pogoji izpolniti. Manjkati ne sme v prvi vrsti dobrih gnojil, suhega vremena, pa odvodnih jarkov!

— **Uporaba državnih železnic** je izdala ravnokar svoje poročilo za leto 1901, glasom katerega je imela lani v svoji reži 11.466 km železničnih prog. Gmotni uspeh je zaostal za proračunom za 10.352.275 kron, ker se je računilo

za 8.289.395 kron več dohodkov in za 2.062.881 kron manj izdatkov.

— **Predor skozi Karavanke.** Začnje dni so blizu Rožeka slovesno vložili prvi kamen k obokanju železniškega predora. Slavnosti so prisostvovali tudi deželni predsednik, sekcijski načelnik Wurmb, celovski in beljaški okrajni glavar, ter mnogo kmetskega prebivalstva.

— **Bohinjsko jezero.** V zadnjem času pišejo različni slovanski časopisi mnogo o Kranjski in o njenih znamenitih krajih, letoviščih, kopališčih in dr., kar je nedvomno sad IV. shoda slovanskih časnikarjev v Ljubljani. Vsi popisi vabijo izletnike v našo deželo, na Bled, v Postojno ali k Bohinjskemu jezeru. Sedaj pa smo dobili 18. številko Dillingerjevega časopisa „Reiseführer“, v katerem čitamo simpatičen popis Bohinja in belopeških jezer.

— **Cesta Podbrdo-Petrovo brdo-Zalilog** pričela se je graditi in dogotovi še letos. Akoravno samo 14 kilometrov dolga, stala bode vendar 70 tisoč kron. Sedaj pa poroča „Soča“, da se je oddalo tvrdki Rizzani-Venier iz Italije! Kakor znano, je del te ceste na goriški strani dogradil domači naš podjetnik Lončarič, ki je pa imel izgubo pri delu. Mesto, da bi se delo nove ceste razpisalo in povabilo tudi tega, oziroma druge domače podjetnike, oddalo se je delo laški tvrdki, ki bode ondi koristi imela, ko je domačin moral doplačati!

— **Opozorjamo našo javnost** na vse to, kakor tudi na zgradbo železnice Trst-Parenčev, o kateri se čujejo jako čudne stvari in katera bode poleg Lloydove in bolniške afere tretja — ki je vredna, da se za njo zanimajo tudi naši državni zastopniki!

— **Občinske volitve v Gorici.** Proti gospodujoči laži-liberalni stranki v Gorici je zadnji čas nastala precej velika nezadovoljnost tudi med Lah. Zadnje dni so se ti nezadovoljneži združili na skupno postopanje pri občinskih volitvah. Splošno se je mislilo, da pri letošnjih volitvah ta stranka še ne doseže uspehov, ker se ni za ta boj pravočasno pripravila. A glej — ta stranka je vendar dosegla nepričakovano velik uspeh in sicer pri volitvi iz III. razreda. Stranka je v tem razredu kandidirala arhitekta Antona Batistiga, vodjo „Gazzettina“ Adolfa Codermasa in trgovca Mihaela Culota in zmagala z dvema kandidatoma. Vseh volilcev je okoli 1000 v tem razredu; glasovalo jih je 225 in sicer sta dobila izmed kandidatov opozicije Battistig 124, Culot pa 113 glasov, poleg njiju pa je bil od laži-liberalne stranke izvoljen Giorgio Bombig s 115 glasovi. Koliko so k temu porazu klike pripomogli Slovenci, nam še ni znano, omeniti pa moramo naznanilo „Soče“, da bodo nekateri Slovenci glasovali za kandidate opozicije. Izid te volitve je dobra pljuska gospodujoči stranki in je radi tega v Gorici velik haló, zlasti ker je gospodujoča stranka napela vse sile in agitovala na vse kriplje, a volilci so izostali. Ta volitev je morda prvi korak k boljšemu. Tudi v II. razredu postavijo „nezadovoljneži“ svoje kandidate.

— **Nečuveno nasilstvo** se pripravlja v deželnem zboru istrskem. Lah hočejo preprečiti, da bi bil iz kmetske kurije izvoljen Hrvat v deželni odbor in zato hočejo štiri hrvatske mandate razveljaviti.

— **Nova stavka v Trstu.** Mesarški pomočniki in učenci so ustavili delo, ravno tako tudi delavci v mestni klavnici.

— **Umrla je v Trstu** gospa Macak roj. Nolli, so-proga višjega evidenčnega nadzornika v p. gosp. Jana Macaka. Lahka ji zemljica!

— **Samomor.** Te dni ponoči okoli 12. ure je prišel v gostilno Marije Ravnikove neki tujec, ki se je vpisal v knjigo za tujce: Josef Hofmann, Privatbeamte von Traiskirchen. Hotel je imeti svojo sobo. Ker pa ni bilo prazne sobe na razpolago, spal je z nekim podobarjem skupaj. Okoli 4. ure je počil v sobi strel. Podobar je ves preplašen priletel iz sobe in povedal, da se je tujec ustrelil. Ker je še živel, poklicali